

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВИТИ І ОСВИТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма

підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» «Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих» / «Work Psychology and psychological support adult education»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Психологія духовного розвитку особистості»

Викладач Помиткін Едуард Олександрович – доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу психології праці

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Pomytkin.pdf>

Контактний телефон 0934990088

E-mail: Edalex@bigmir.net

Сторінка дисципліни : <http://ipood.com.ua/phd-053/>

Консультації очні *Очні консультації:* за попередньою домовленістю понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації *Онлайн-консультації:* за попередньою домовленістю Viber (+380934990088) в робочі дні з 10.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Справжні досягнення сучасного людства є результатом духовної і матеріальної творчості його найкращих представників, а отже найціннішим надбанням будь-якої держави є інтелектуальний, творчий та духовний потенціали її громадян. Формування та збагачення цих потенціалів складає сутність людського прогресу, що триває тисячоліттями в різних країнах. Бездуховність позбавляє сенсу людське життя та стає причиною наслідування людиною «вірусної поведінки»: руйнування та знищення спочатку найближчих клітин, а потім і усього організму, що врешті решт призводить до смерті самого вірусу. Саме так сучасна людина поводить з оточуючою природою, забруднюючи єдину планету, на якій знайшла собі притулок. Діагностика та розвиток духовного потенціалу особистості є найважливішим психолого-педагогічним завданням сучасності. Важливу роль у цьому процесі відіграють професійні психологи, які здійснюють психологічну допомогу особистості на різних вікових етапах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система психологічних знань з проблеми духовності та духовного розвитку особистості в умовах професійного становлення.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія духовного розвитку особистості» є формування уявлень аспірантів про психологічні аспекти духовності, духовні смисли, цінності, розкриття філософсько-психологічних закономірностей процесу духовного зростання особистості, оволодіння слухачами методичними підходами та практичними засобами психодіагностики та розвитку духовного потенціалу особистості.

Основними завданнями вивчення дисципліни є оволодіння слухачами теоретико-методологічними основами процесу духовного розвитку особистості, формування навичок психологічної діагностики духовного потенціалу особистості, застосування духовно-особистісного підходу у практиці психологічного консультування. Зокрема, вивчення дисципліни спрямовано на формування наступних предметних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до пошуку, відбору, аналізу і узагальнення наукової інформації та формулювання самостійних суджень, положень, оцінок.

ЗК-4. Здатність до генерації нових наукових ідей, розробки інноваційних способів професійної діяльності.

ЗК-9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-10. Здатність до рефлексії власних потреб особистісного та професійного розвитку для свідомого планування фахової діяльності, саморозвитку та самоосвіти.

Фахові компетентності:

ФК-1. Здатність до наукового аналізу та наукової рефлексії методологічних основ, теорій, концепцій з філософії, психології, педагогіки дотичних до проблеми освіти дорослих та психології праці.

ФК-11. Здатність до саморефлексії, самооцінювання, самоконтролю, саморозвитку; моделювання індивідуальної освітньої траєкторії на основі усвідомлення своїх освітніх потреб та перспектив професійно-культурного розвитку.

ФК-12. Здатність визнавати, поважати та керуватися принципами етики взаємодії у науковій, викладацькій та практичній психологічній діяльності; слідувати принципам академічної доброчесності, відповідальності.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Передбачається самостійна (індивідуальна та групова) дослідницька діяльність, використання тренінгових занять. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Засоби діагностики успішності навчання - усне опитування, тестування, індивідуальні завдання, доповіді та виступи на семінарах.

Під час сесії формат очний (*offline / Face to face*), у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення дисципліни «Психологія духовного розвитку особистості» майбутній доктор філософії має отримати наступні здатності:

ПРН 1. Здатність орієнтуватись в теоретико-методологічних засадах досліджень у галузі філософії, психології та педагогіки освіти у глобальному та регіональному контекстах, розуміння чинників розвитку освітніх та наукових процесів з урахуванням полікультурності освітнього середовища.

ПРН 9. Розвинена особистісна і професійна рефлексія, автономність, ініціативність, висока мотивація до професійного зростання, свідомої побудови власної освітньої траєкторії, мобільності ґрунтуючись на знаннях діючої нормативно-правової бази, що регулює сферу освіти та професійну діяльність кадрів вищої кваліфікації.

ПРН 12. Здатність у викладацькій та практичній психологічній діяльності дотримуватись норм професійної етики, принципів і процедур академічної доброчесності прийнятих науковою спільнотою; виявляти лідерські якості, готовність до конструктивності і співпраці в командній роботі, будувати професійні стосунки на принципах поваги, міжкультурної толерантності.

Курс «Психологія духовного розвитку особистості» має забезпечити компетентне застосування отриманих знань, умінь та навичок у педагогічній практиці та у перспективних наукових дослідженнях у процесі оволодіння методами і прийомами психологічної діагностики та психологічного консультування, проведення теоретичного та емпіричного етапів наукового дослідження.

У процесі засвоєння дисципліни здобувач має набути таких соціальних навичок (*soft-skills*): безконфліктна комунікація, досвід організаторської діяльності, духовного саморозвитку.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 30

Кількість годин: лекції – 6, семінарські – 4, самостійна робота – 20 год.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	4
самостійна робота	20

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/вибіркова
2020-2021	I-2 рік	2-3	053 Психологія	1,0 / 30	2	Залік	Вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Психологія духовного розвитку особистості» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у професійному та особистісному зростанні, має навички самостійної роботи з науковими літературними джерелами, обізнаний із понятійним апаратом освітнього процесу, базовими методологічними і теоретичними засадами психології розвитку, опанував на рівні магістратури дисципліну «Педагогічна та вікова психологія».

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується медіапроектор; мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачами, відділом аспірантури, адміністрацією з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період використовуємо комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з викладачами, відділом аспірантури, адміністрацією та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

При організації освітнього процесу в ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України майбутні доктори філософії, викладачі, адміністрація діють відповідно до: Положення про систему забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії та доктора наук; Положення про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії; Положення про політику академічної доброчесності; Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність; Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці; Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості аспірантами.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	МОДУЛЬ 1. Тема 1.1. Духовний потенціал особистості психолога як умова професійної самореалізації. Професіограма психолога та пріоритети професійного й особистісного розвитку.	Інтерактивна лекція / Face to face або <i>Online</i> 1 година	Презентація	5, 7	Складання професіограми психолога Визначення пріоритетів професійного та особистісного розвитку	8 балів	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Філософсько-психологічний зміст поняття духовності та духовного розвитку особистості. Потреби розвитку біологічного, соціального та духовного «Я» людини. Мотивація духовного розвитку. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості Духовні цінності та смисли у процесі онтогенезу особистості.	Лекція / Face to face або <i>Online</i> 1 година	Презентація, методичні рекомендації	7, 16	Визначення індивідуальних дефіцитарних та метамотивів	3 бали	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 1.2 Філософсько-психологічний зміст поняття духовності та духовного розвитку особистості	Практичне заняття 1 година	Психологічні тести «Духовний потенціал 1», «Духовний потенціал 2»	9, 12	Апробація методики «Здійснення бажань», «Духовний потенціал 1», «Духовний потенціал 2»	5 балів	Згідно з розкладом

Згідно з розкладом	Тема 1.3. Трансформація емоційно-почуттєвої, інтелектуальної сфери та свідомості у процесі духовного розвитку особистості	Інтерактивна лекція / Face to face або <i>Online</i> 2 години	Класифікація афективних станів особистості	2, 4, 1111	Моделювання дзеркальної піраміди потреб Підготовка доповіді за темою семінару	8 балі	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	МОДУЛЬ 2. Тема 2.1. Духовний розвиток особистості як передумова створення гармонічної сім'ї	Інтерактивна лекція / Face to face або <i>Online</i> 1 година	Презентація, методичні рекомендації	10, 15	Психологічний аналіз життєвого досвіду аспірантів в категоріях духовності / бездуховності	3 бали	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Духовний розвиток особистості як передумова створення гармонічної сім'ї	Практичне заняття 1 година	Методичні рекомендації	10, 15	Опанування методом сімейних розстановок	5 балів	
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Духовно-особистісний підхід у психологічному консультуванні. Сутність та принципи психологічного консультування на основі духовно-особистісного підходу. Методики консультативної взаємодії з клієнтом.	Лекція / Face to face або <i>Online</i> 1 година	Презентація, методичні рекомендації	5, 8,	Апробація методик консультативної взаємодії на основі духовно-особистісного підходу	8 балів	Згідно з розкладом
	Індивідуальне навчально-практичне завдання	Самостійна робота		Перелік джерел до курсу	На основі рефлексивного самоаналізу написати власну програму духовного розвитку на рік.	20 балів	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: усне опитування, тестування, індивідуальні завдання, доповіді та виступи на семінарах.

Форма контролю: залік.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і майбутнього доктора філософії на першому занятті.

Рівень знань оцінюється:

«відмінно» - здобувач дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, виконання завдань є правильним, творчим, демонструє знання матеріалу, проявляє активність і творчість у виконанні індивідуальних і колективних завдань;

«добре» - аспірант володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має тезаурус з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні завдань різного типу;

«задовільно»- здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, помилки виправляє за допомогою викладача; враховується наявність конспекту, тезаурусу з дисципліни, виконання різних завдань (дослідницьких, творчо-пошукових тощо) групових завдань;

«незадовільно з можливістю повторного складання» - аспірант дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, пасивно або негативно проявляє себе у виконанні завдань.

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Індивідуальне завдання	Залікова робота	Сума
Модуль I			Модуль II				
T1	T2	T3	T4	T5			
8	8	8	8	8	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота	01-34

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного виміру / Іван Дмитрович Бех. – Київ : Академвидав, 2012. – 256 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Науково-методичний посібник. – К.: МАУП, 2000. – 312 с.
3. Помиткін Е.О. Вікові потреби особистості та пріоритети сучасної освіти упродовж життя // Життєдіяльність та життєтворчість особистості в особливих умовах: кол. монограф. / упорядн.: О.А.Кривопішина, Н.О.Герентьєва; за наук. ред. М.М.Козяра. – Львів : СПОЛОМ, 2018. – С.92 – 114.
4. Помиткін Е.О., Рибалка В.В. Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: посіб. / Помиткін Е.О., Рибалка В.В.; за ред. Рибалки В.В. – К.: Талком, 2020.– 184 с.
5. Помиткін Е.О. Духовний потенціал особистості: психологічна діагностика, актуалізація та розвиток: посібник / Е.О.Помиткін. – Київ: «Внутрішній світ». – 2015. – 144 с.
6. Помиткін Е. О. Духовний розвиток особистості як пріоритетне завдання освіти XXI століття // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / гол. ред. : Г. П. Шевченко. Северодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. Вип. 3(78). С. 180–187.
7. Едуард Помиткін. Інтелект і мотивація професіонала з високим духовним потенціалом // Edukacja zawodowa I ustawiczna / redakcja naukowa Nella Nyczka Adam Solak; Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji, Radom, 2016 – s.95-106.
8. Е.О.Помиткін. Консультативна діяльність на основі духовно особистісного підходу // Консультативна психологія: Навчальний посібник / І.С.Булах, В.У.Кузьменко, Е.О.Помиткін [та ін.]. – К: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – С.118-127.
9. Поміткін Е. О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості: посібник / Едуард Олександрович Поміткін. – Кіровоград: Імекс – ЛТД, 2013. – 144 с.
10. Помиткін Е.О. Психологічні засоби діагностики духовних цінностей старшокласників // Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. Всеукраїнського круглого столу «Інтеграція змісту освіти в профільній школі», 17 квітня 2019 р., Полтава / Інститут педагогіки НАПН України; Полтав. обл. ін-т післядипл. пед. освіти ім. М. В. Остроградського / [головн. ред. В. Р. Ільченко]. Вип. 11. Полтава : ПОІППО, 2019. – С.168-175.
11. Помиткіна Л.В., Помиткін Е.О. Психологія праці і відпочинку [для студ. вищ. навч. закл.] / Любов Віталіївна Помиткіна, Едуард Олександрович Помиткін. – К.: ТОВ «Альфа-ПІК», 2019. – 322 с.
12. Помиткін Е. О. Развитие духовного потенциала и глубинные преобразования личности. // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Зб. наук. пр. / Гол. редактор Г.П.Шевченко. Вип. 1 (64). – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2015. – С.200-224. Фахове видання, Ulrich Periodical Directory, Index Copernicus, GOOGLE SCOLAR, Open Academic Journals Index.
13. Стратегія і тактика свідомої психологічної протидії людства вірусним захворюванням / Психологічна профілактика і гігієна особистості у протидії пандемії COVID-19: Методичний посібник / Авт. кол.: Рибалка В.В., Помиткін Е.О., Ігнатюк О.М., Павлик Н.В., Іванова О.В., Радзімовська О.В., Становських З.Л., Калюжна Є.М., Кабиш-Рибалка Т.В.; за ред. Рибалки В.В. – Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2020. – С.25-38.
14. Pomytkin, E. O., Pomytkina, L. V., & Ivanova, O. V. (2020). ELECTRONIC RESOURCES FOR STUDYING THE EMOTIONAL STATES OF NEW UKRAINIAN SCHOOL TEACHERS DURING THE COVID-19 PANDEMIC. *Information Technologies and Learning Tools*, 80(6), 267-280. <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4179>
15. E.Pomytkin, L.Pomytkina, S.Yahodzinskyi, A.Kokarieva, N.Nazarenko. Features of formation of constructive life position of air transport specialists / IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering 2020, 918(1), 012174 doi:10.1088/1757-899X/918/1/012174. Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57219600700>Pomytkin E. O., Pomytkina L. V. Strategy and

Tactics of Conscious Psychological Counteraction of Humanity to Viral Diseases / Philosophy, psychology and pedagogics against COVID-19: Manual / Ed. : V. V. Rybalka, A. P. Samodryn, O. V. Voznyuk and others; a team of authors. Zhytomyr: Publisher O. Yevenok, 2020. p.119-133. / <http://emed.library.gov.ua/jspui/handle/123456789/160>

16. Рыбалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. – К.: Талком, 2017. – 245 с.
17. Рыбалка В.В. Психологія честі та гідності особистості: культурологічні та аксіологічні аспекти : навчально-методичний посібник»; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, Інститут обдарованої дитини АПН України, Укр. наук.-метод. центр практич. психології і соц. роботи. — К. : [б. и.], 2011. — 428 с
18. Рыбалка В.В. Теории личности в отечественной философии, психологии и педагогике: Пособие.– Житомир: Изд-во ЖГУ им. И.Франко, 2015.– 872 с.
19. Чепелева Н. В. Самопроекування як процес створення потенційної особистої історії. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць / Ін-т психол. імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2018. Т. II : Психологічна герменевтика. Вип. 11. -164 с.
20. Шевченко Г. П. Одухотворений образ людини культури XXI століття: процес його виховання у вищій школі. *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*. 2015. Вип. 5. С. 213–225. URL : <http://shag.com.ua/oduhotvorenij-obraz-lyudini-kuleturni-hhi-stolittya-proces-jogo.html> (дата звернення : 19.10.2017).
21. Шевченко Г. П. Освіта та духовне виховання людини. Витоки педагогічної майстерності. 2014. Вип. 13. С. 8–11.

13. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека ІПООД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipood.com.ua/e-library/>
2. Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс].. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.